

กับดักรถนี้ และการแก้ไขหนี้เกษตรกรอย่างยั่งยืน

1. สรุปสถานการณ์หนี้สินเกษตรกรไทย
2. โครงการสนามทดลองเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรอย่างยั่งยืน
3. ข้อเสนอแนะเพื่อผลักดันการแก้หนี้อย่างยั่งยืน

- 1. เกษตรกรมีปัญหานี้ในวงกว้าง มองเพียงกลุ่ม NPL ไม่ได้:** 13% เป็น NPL แต่มีอีกกว่า 50% ที่ยังจ่ายอยู่ แต่จ่ายเพียงดอกเบี้ยย มีแนวโน้มปิดจบหนี้ไม่ได้ (เป็นต้นทุนต่อระบบเศรษฐกิจ → constrain การพัฒนาภาคเกษตร / เป็นภาระการคลังเรื้อรัง / ธ.ก.ส. ขยายฐานสินเชื่อไม่ได้ / เป็นต้นทุนชีวิตเกษตรกร)

→ จะแก้หนี้ให้ได้ในระยะยาว ต้องเร่งช่วยกลุ่มใหญ่ที่ยังจ่ายได้แต่ปิดจบหนี้ไม่ได้
- 2. ลูกหนี้เกษตรกรมีความหลากหลาย:** กว่า 30% ในกลุ่มที่ปิดจบไม่ได้ ยังมีศักยภาพสามารถจ่ายมากขึ้นได้ หาก ธ.ก.ส. ช่วยจูงใจ+สร้างวินัย+ทำให้การชำระหนี้ง่ายขึ้น / บางกลุ่มต้องลดภาระหนี้+เพิ่มรายได้ก่อน / บางกลุ่มขาดศักยภาพ

→ มาตรการต้องตรงจุด จูงใจ ทำให้ลูกหนี้ช่วยตัวเองได้: ใช้ข้อมูล/tech ซึ่เป้า บ่งศักยภาพที่แท้จริง + ปรับโครงสร้างหนี้และลดภาระหนี้ตามศักยภาพ + มีเงื่อนไขให้ลูกหนี้ช่วยตัวเองต่อ + ธนาคารมีกลไกกระตุ้นสร้างวินัย + เชื่อมตรงกับสร้างรายได้
- 3. ปัญหาทั้งลึกและกว้าง เกินกำลัง ธ.ก.ส. ที่จะช่วยทั้งหมด + รัฐใช้งบช่วยตอนนี้ น่าจะคุ้มค่ากว่าต้นทุนเรื้อรังในระยะยาว**

→ Partnership model: มาตรการของรัฐ + ธ.ก.ส. (ช่วยสื่อสาร + ปรับโครงสร้างหนี้มีประสิทธิภาพ + จูงใจ สร้างวินัย ทำให้จ่ายง่าย) + ลูกหนี้ (จ่ายหนี้) + โครงการสร้างรายได้และศักยภาพ
- 4. การปล่อยสินเชื่อใหม่ ควรใช้ shape strategic direction ของภาคเกษตรไทย และควรต้องปลอด ‘ภัย’**

→ (1) credit score ควรใส่ความเหมาะสมของการทำเกษตร + ความเสี่ยง + ศักยภาพแท้จริง (2) เข้าใจความเสี่ยง/ออกแบบสินเชื่อที่เหมาะสมสำหรับ green transition/productivity uplift ผ่านเทคโนโลยี (3) มีประกันพืชผลคุ้มครองสินเชื่อ แทนการพักหนี้เมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ

สรุปผลจากโครงการวิจัย และ policy recommendations (2)

ข้อเสนอในการมุ่งเป้า / prioritize มาตรการแก้หนี้เกษตรกร

กลุ่ม 1: มีศักยภาพที่จะปิดจบหนี้ได้

- (1) ธ.ก.ส. ปรับโครงสร้างหนี้ให้มีความง่าย (ปรับลำดับชำระบ้าง?)
- (2) ธ.ก.ส. มี reward ชำระดี (ชำระดีมีโชค/มีลดต้นหรือดอกเบี้ย/มีเงินต่อ) + สร้างวินัย (ตัดอัตโนมัติ)/ไปชำระในพื้นที่สม่ำเสมอ
- (3) เข้าโครงการสร้างรายได้ เสริมศักยภาพ (เช่น Reinvent Thailand)

กลุ่ม 2: ยังพอมีศักยภาพ แต่หนี้มาก เกินที่จะปิดจบได้

- (1) มาตรการ targeted ลดภาระหนี้+ปรับโครงสร้างหนี้ อย่างมีเงื่อนไข (เช่น คุณสู้เราช่วย) เงื่อนไขอาจต้อง 'ยึดหยุ่น' ทำได้จริง
- (2) + (3)

กลุ่ม 3: ขาดศักยภาพในการชำระหนี้ แต่มีที่ดิน

- (1) หากยากและทำมาตรการเหมือนกลุ่ม 2
- (2) รัฐ + ธ.ก.ส. + เอกชน + ชุมชน ร่วมทำโครงการนำที่ดินไปบริหารให้เกษตรกร สร้างรายได้ส่วนหนึ่ง นำไป hair cut หนี้

กลุ่ม 4: ขาดศักยภาพในการชำระหนี้ และไม่มีที่ดิน

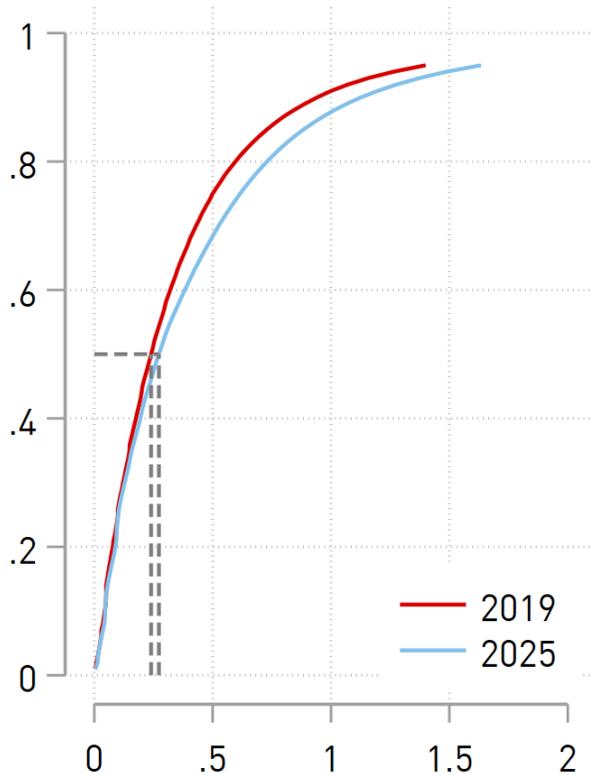
- (1) มาตรการ targeted write off และเงื่อนไขไม่ให้ก่อหนี้ใหม่

*** ทำมาตรการแก้หนี้เหล่านี้ในวงกว้างขึ้น ทั้งกลุ่ม NPL และยังไม่เป็น NPL

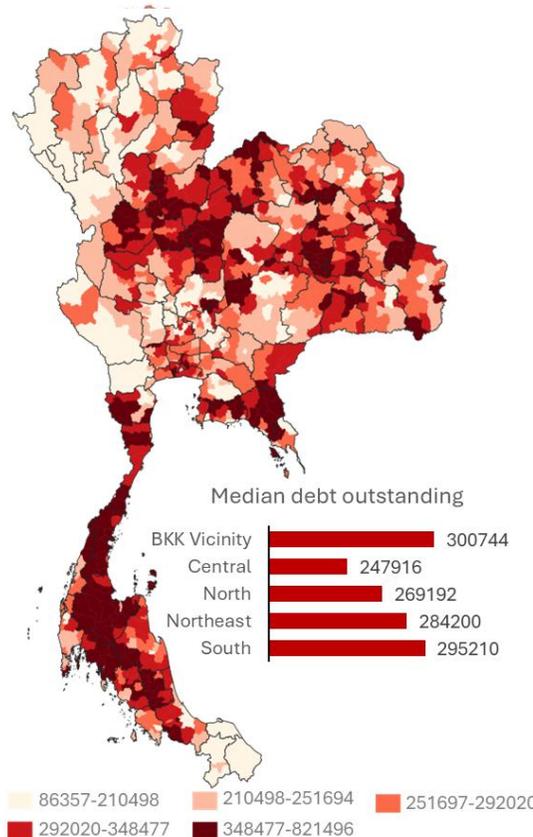
Fact 1: ครัวเรือนเกษตรกรไทยมีหนี้กันเป็นวงกว้างและมีหนี้ปริมาณมาก

90% ของเกษตรกรมีหนี้สิน และมียอดหนี้สูง (เฉลี่ย 450,000 บาทต่อครัวเรือน) และ 41% อยู่ในมาตรการพักหนี้เกิน 4 ปี

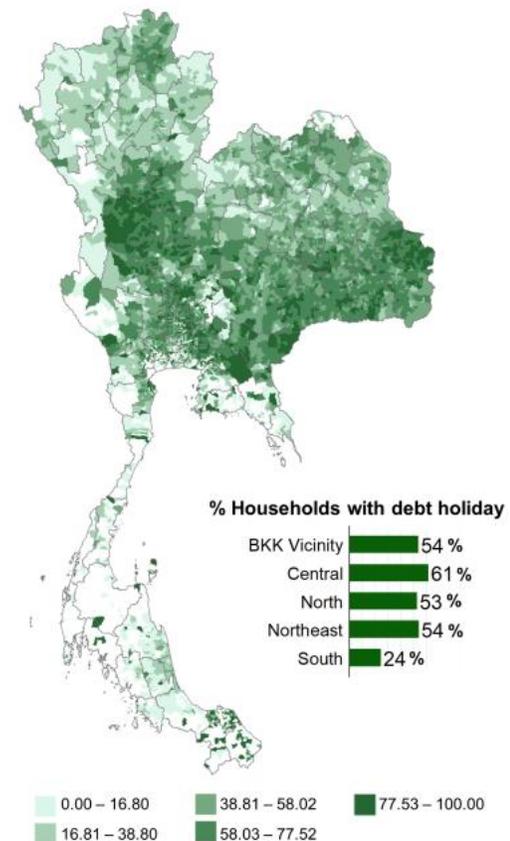
(a) Cumulative distribution of debt outstanding

(b) Median debt outstanding

(c) Percentage of households with debt holiday

Fact 3: เกษตรกรส่วนมากมีปริมาณหนี้เกินศักยภาพที่จะชำระได้

57% ของครัวเรือนมีหนี้สินรวมจากทุกแหล่ง สูงเกินศักยภาพในการชำระหนี้

ทำให้เราเห็นพฤติกรรม 'หมุนหนี้' ในวงกว้าง → การแก้หนี้ให้ปลดได้จริงต้องอาศัยการปรับโครงสร้างหนี้ให้ตรงศักยภาพ

Distribution ของศักยภาพในการชำระหนี้
ของครัวเรือน

Debt to income	Debt to asset			Total
	0-1	1-2	> 2	
0-1	43%	11%	6%	60%
1-2	6%	1%	3%	9%
> 2 or negative income	18%	6%	7%	30%
Total	66%	18%	16%	100%

กลุ่มผู้กู้
ตามศักยภาพ
ในการจ่ายคืนหนี้

เขียว 43%

เหลือง 18%

แดง 39%

100%

สัดส่วนผู้กู้ที่ 'หมุนหนี้'
ตามกลุ่มศักยภาพ

15%

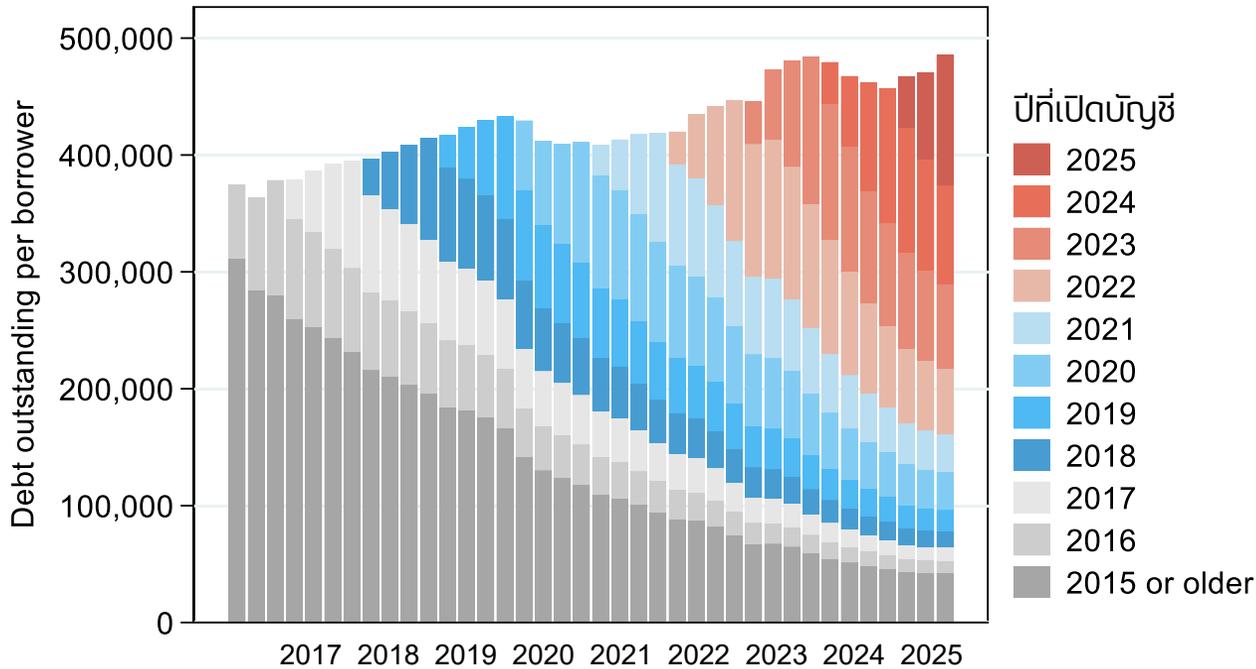
35%

36%

Fact 4: จากพฤติกรรมการณ์ชำระหนี้ที่ผ่านมา เมื่อมอง forward looking พบว่า เกือบครึ่งของลูกหนี้เกษตรกรรมมีแนวโน้มติด 'กับดักหนี้' และปิดจบหนี้ไม่ได้

เกษตรกรไทยหนี้เพิ่มขึ้นทุกปีไม่มีลด ซึ่งมาจากหนี้เดิมที่ชำระเงินต้นไม่ได้ เพราะ “จ่ายแต่ดอก” และหนี้ใหม่ที่ก่อเพิ่มทุกปี ทบกันจนกลายเป็นวงจหนี้ → ปัญหาหนี้ต้องเร่งแก้ไข ก่อนครัวเรือนจำนวนมากจะติดกับดักหนี้ที่ยากจะแก้ได้

Dynamics ของการสะสมหนี้ คิดจาก port รายคน (บาท)

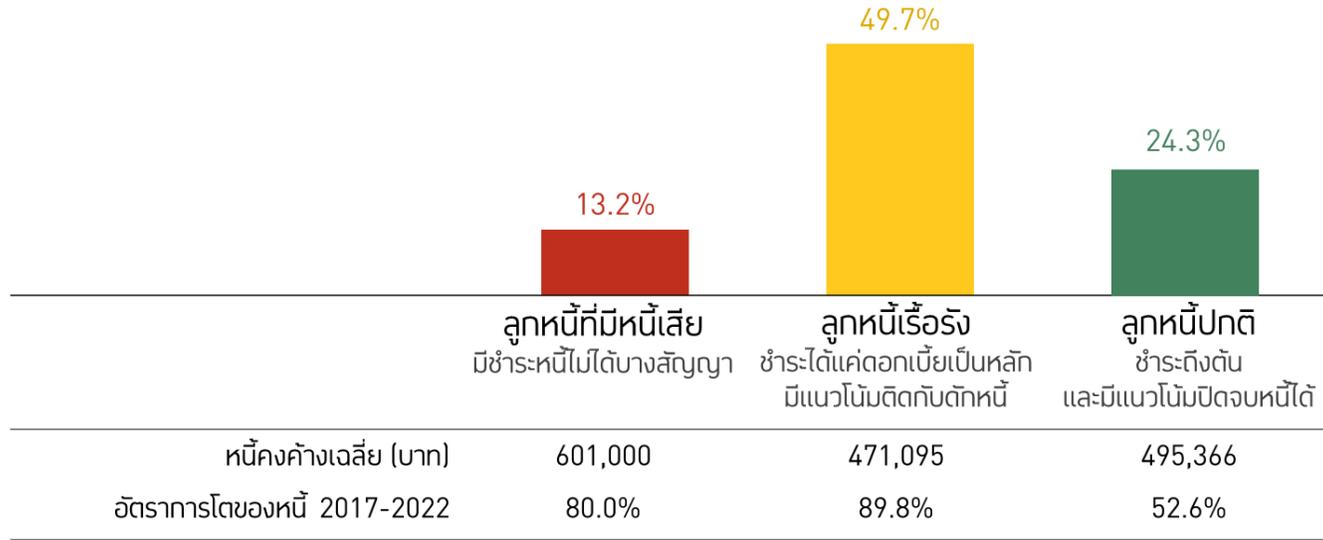

ที่มา: ข้อมูล NCB | หมายเหตุ: รวมหนี้จากทุกสถาบันการเงินของลูกหนี้เกษตรกร

อายุปัจจุบัน	อายุที่จ่ายหนี้หมด				
	< 50	50-59	60-69	70-79	>=80
< 40	69	9	5	3	83
40-49	96	95	37	20	278
50-59		160	166	67	529
60-69			128	119	439
>=70				45	250
Total	165	264	336	255	1,579

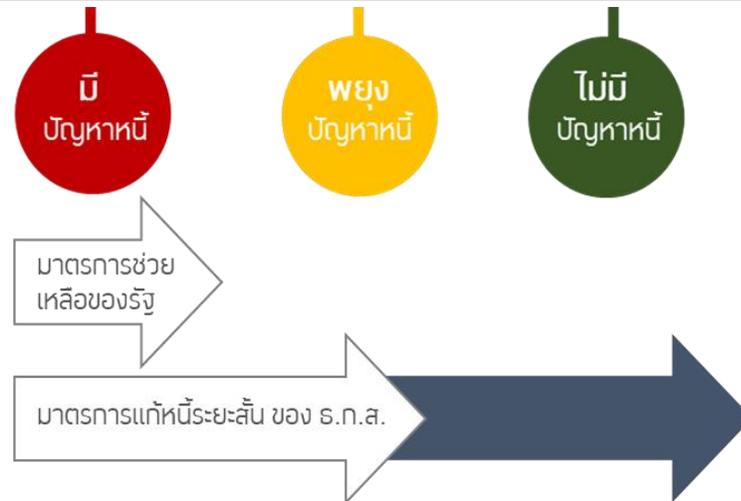
* Forward looking simulation จากข้อมูลสินเชื่อของ ธกส โดยจำเฉพาะเกษตรกรที่มีสินเชื่อ term loan คิดเป็น 79% ของผู้กู้ทั้งหมด โดย simulation ใช้มูลหนี้คงเหลือปัจจุบัน, อายุในปัจจุบัน, พฤติกรรมชำระหนี้ที่ไม่ได้อยู่ในโครงการพักหนี้เฉลี่ย 5 ปี

ถึงเวลาต้อง rethink และพลิกผันการแก้หนี้อย่างยั่งยืน

ที่มา: ข้อมูล NCB 2017-2022

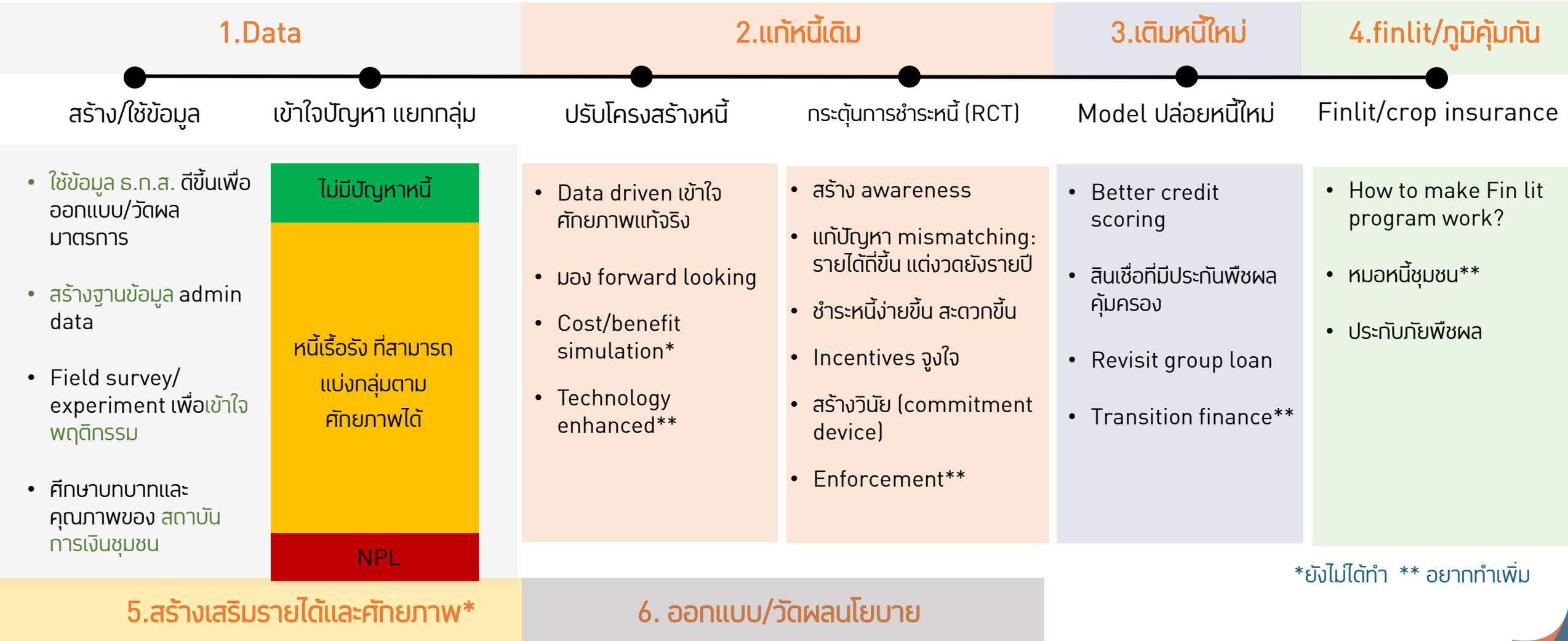
ลูกหนี้เรื้อรัง หมายถึง ผู้กู้ที่มีสินเชื่อบริษัท term loan และประมาณการว่าจะไม่สามารถชำระคืนหนี้ได้หมดภายในอายุ 70 ปี จากพฤติกรรมการชำระหนี้ในอดีตในช่วงระหว่างปี 2017-2022; สัดส่วนผู้กู้รวมกันไม่ได้ 100% เนื่องจากไม่รวมผู้กู้ที่ไม่มีสินเชื่อบริษัท term loan มีแต่ revolving loan ที่ไม่สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมชำระหนี้ได้ โดยคิดเป็นสัดส่วนผู้กู้ 12.8% (ยอดหนี้คงค้างเฉลี่ย 54,875 บาทต่อคน อัตราการโตของหนี้ในช่วงปี 2017-2022 อยู่ที่ -60.1%)

1. มีหนี้ในวงกว้าง: 90% มีหนี้ หลายก้อน จากหลายแหล่ง
2. มีหนี้ปริมาณมากกว่ากลุ่มอื่นๆ มีหนี้เกินศักยภาพ และโตต่อเนื่อง: หนี้เฉลี่ย 450,000 บาท/ครัวเรือน และ โตขึ้น 37% จาก 8 ปีที่ผ่านมา
3. กว่าครึ่งเป็นหนี้เรื้อรัง ปิดจบหนี้ไม่ได้: 50% จ่ายเพียงดอกเบี้ย, 47% มีแนวโน้มปิดหนี้ไม่ได้ก่อนอายุ 70 ปี
4. มาตรการแก้หนี้ปัจจุบันเน้นแก้หนี้ระยะสั้น ยากที่จะแก้ได้อย่างยั่งยืน: พักหนี้ของรัฐทำให้เกษตรกรเป็นหนี้เรื้อรังมากขึ้น/มาตรการหลักของสถาบันการเงินเน้นเพียงแก้หนี้NPLเป็นหลัก

โครงการวิจัยฯ ทำงานกับ ธ.ก.ส. และมุ่งช่วยเสริมต่อการแก้หนี้ ให้ช่วยลูกหนี้เรื้อรัง ให้หลุดพ้นกับดักหนี้

โครงการสนามทดลองเพื่อแก้หนี้เกษตรกรยั่งยืน (ศึกษา → ทดลอง → ขยายผล)

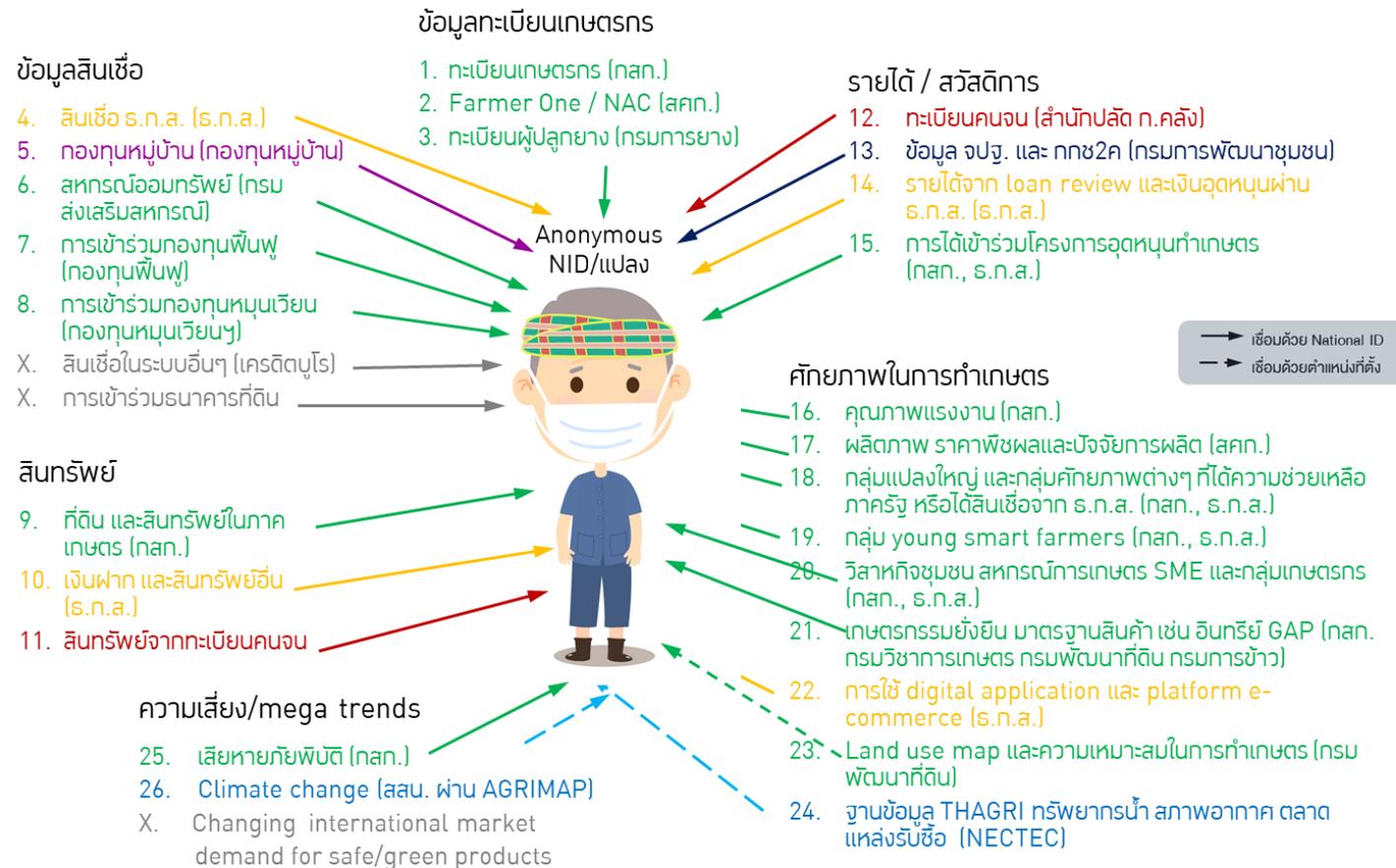
*ยังไม่ได้ทำ ** อยากทำเพิ่ม

1. Data เพื่อเข้าใจปัญหาหนี้

1. Data: ความร่วมมือในการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

วัตถุประสงค์: ร่วมมือกันสร้างฐานข้อมูลเกษตรกร เพื่อ 1) ใช้ศึกษาและแยกกลุ่มลูกหนี้เพื่อออกแบบนโยบายภาพใหญ่ของประเทศ 2) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้แก้หนี้รายคนให้ตรงจุด 3) ให้หน่วยงานใช้ศึกษา เพื่อกำหนดนโยบายตามพันธกิจ

แผนความร่วมมือ 2 ระยะ: 1) เชื่อมโยงและใช้ข้อมูลร่วมกันแบบไม่ระบุตัวตน เพื่อศึกษาออกแบบนโยบายภาพใหญ่ 2) ให้หน่วยงานที่มีพันธกิจในการแก้หนี้ เช่น ธ.ก.ส. นำไปบ่งตัวตนลูกหนี้เพื่อแก้หนี้เก่า และปล่อยหนี้ใหม่อย่างยั่งยืนได้ (ยังไม่ได้ทำ)

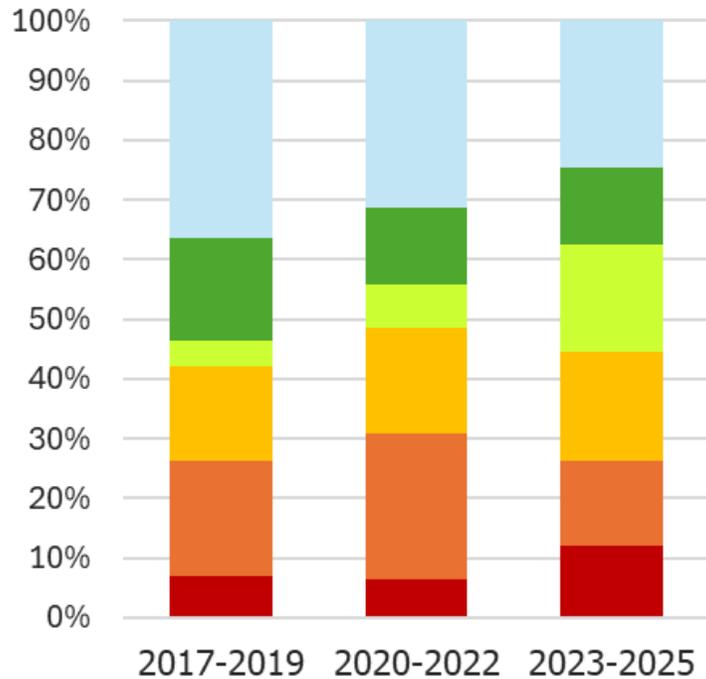

15. หน่วยงานภายใต้ความร่วมมือ
1. กรมส่งเสริมการเกษตร
2. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
3. การยางแห่งประเทศไทย
4. กรมส่งเสริมสหกรณ์
5. กรมพัฒนาที่ดิน
6. กรมการข้าว
7. กรมวิชาการเกษตร
8. สำนักปลัดกระทรวงเกษตรฯ
9. ธ.ก.ส.
10. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
11. สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง
12. กรมการพัฒนาชุมชน
13. NECTEC สวทช
14. สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
15. ธนาคารแห่งประเทศไทย

1. Data: เข้าใจปัญหาหนี้เดิม

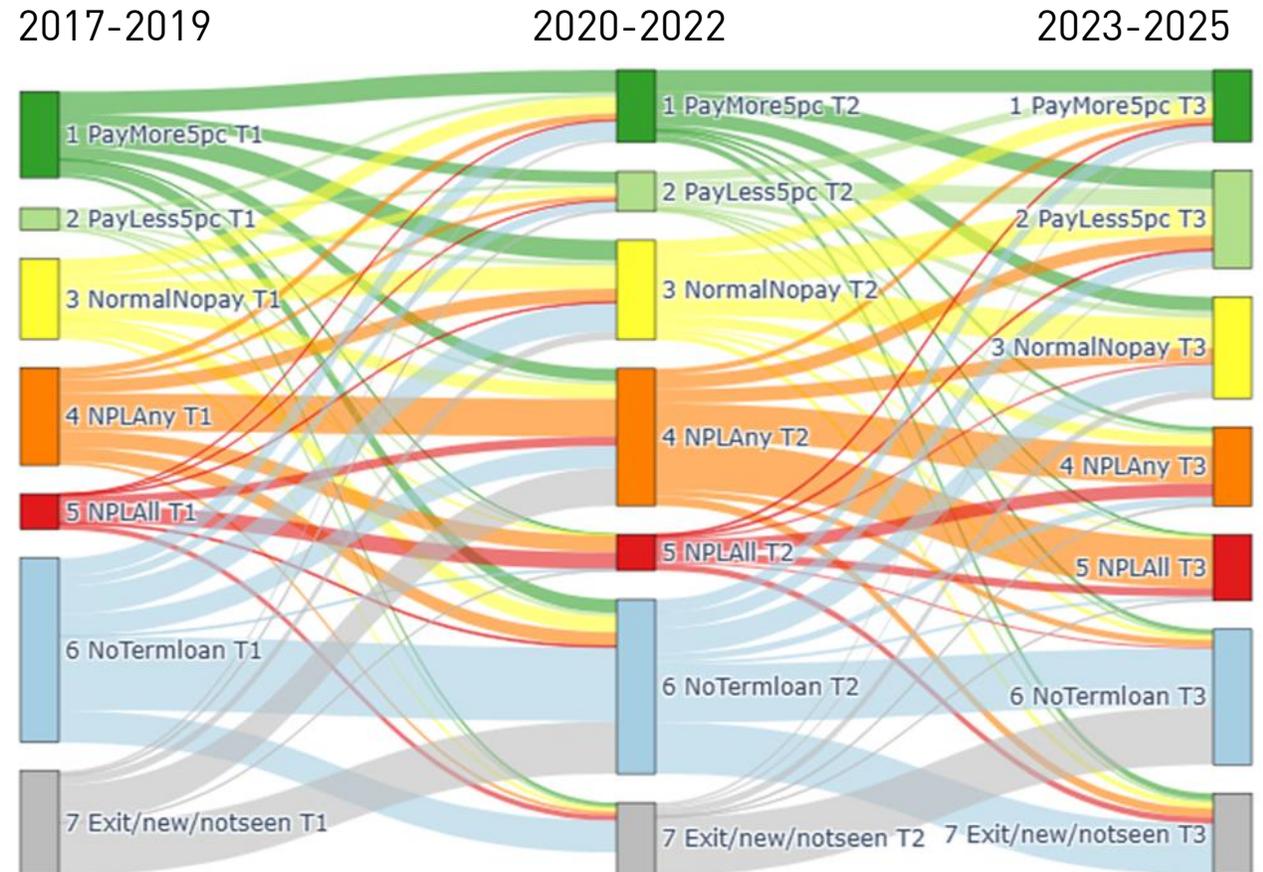
1. **กลุ่ม NPL ทุกปี/บางปี:** ส่วนใหญ่ไปไหนไม่ได้ในระยะยาว มีที่เปลี่ยนเป็นปรกติในระยะสั้นบ้าง (จากมาตรการระยะสั้น) แต่ก็กลับมาเสีย
2. **กลุ่มจ่ายแต่ดอก:** หลากหลาย 50% นิ่ง แต่มีกลุ่มที่สามารถกลับมาจ่ายตัดต้นมากขึ้นได้ต่อเนื่อง มีกลุ่มที่กลายเป็นหนี้เสีย
3. **กลุ่มจ่ายถึงเงินต้นสม่ำเสมอ:** ยังพอมีและส่วนใหญ่อยังคงรักษามาตรฐาน แต่มีเพียง 10% ของลูกหนี้ทั้งหมด (*เกณฑ์ตัดต้นเพียง 5%)

% borrowers

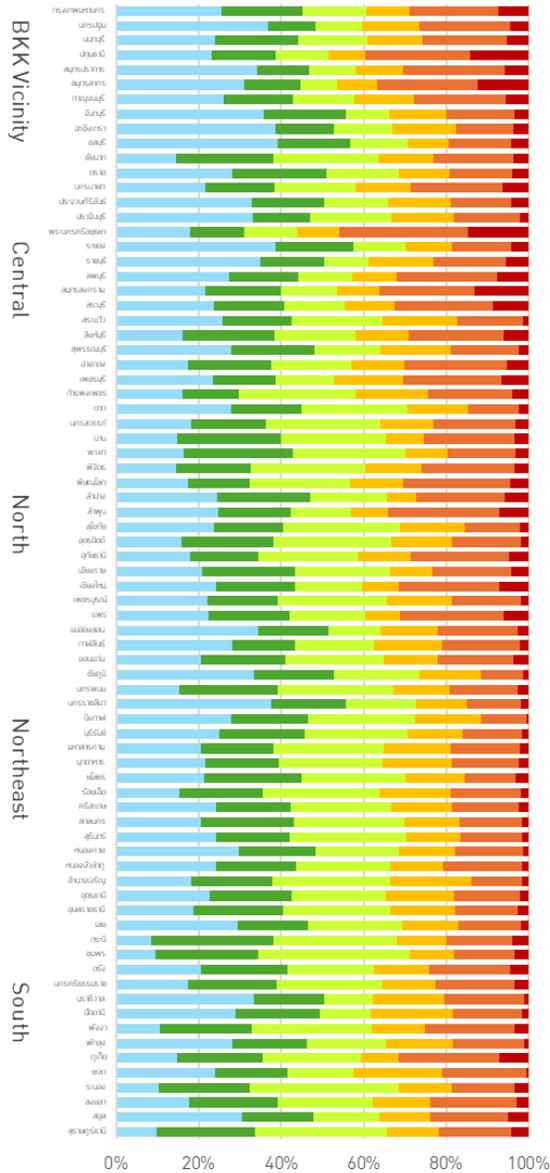

- No TL or not enough info
- จ่ายต้นได้เฉลี่ย >=5% credit limit
- จ่ายต้นได้บ้าง <5% credit limit
- จ่ายแต่ดอกทุกปี (หรือหนี้ TL เพิ่ม)
- NPL some years
- NPL every year

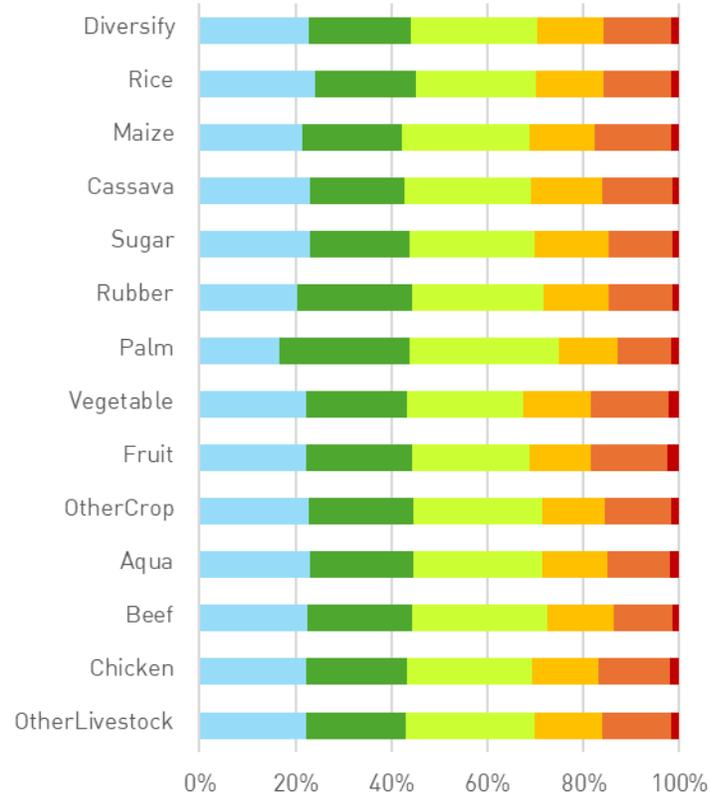
ที่มา: ข้อมูล NCB จากผู้กู้ 4.8, 5.3, 5.2 ล้านคนในแต่ละช่วงปีตามลำดับ

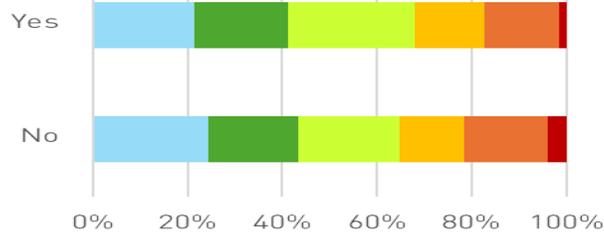
Region

Agricultural Livelihood

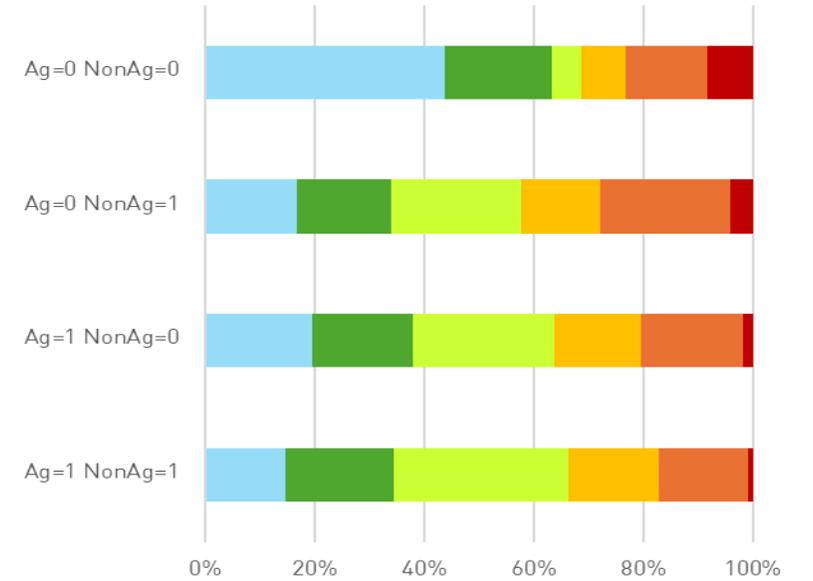

Welfare card

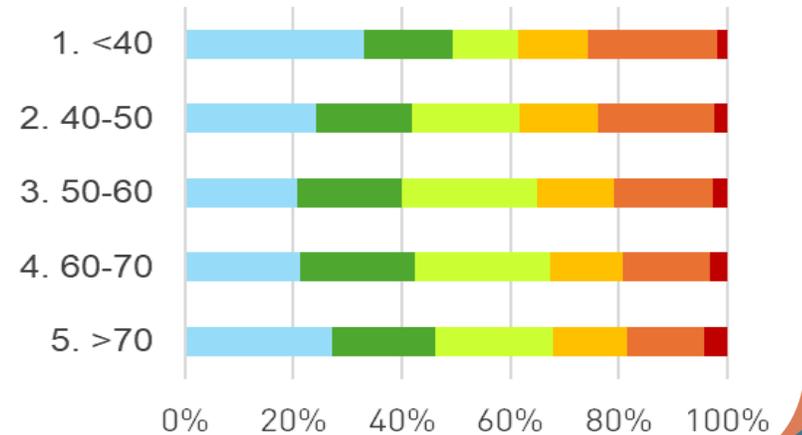

การกระจายตัวของกลุ่มปัญหาหนี้

Income

Age group

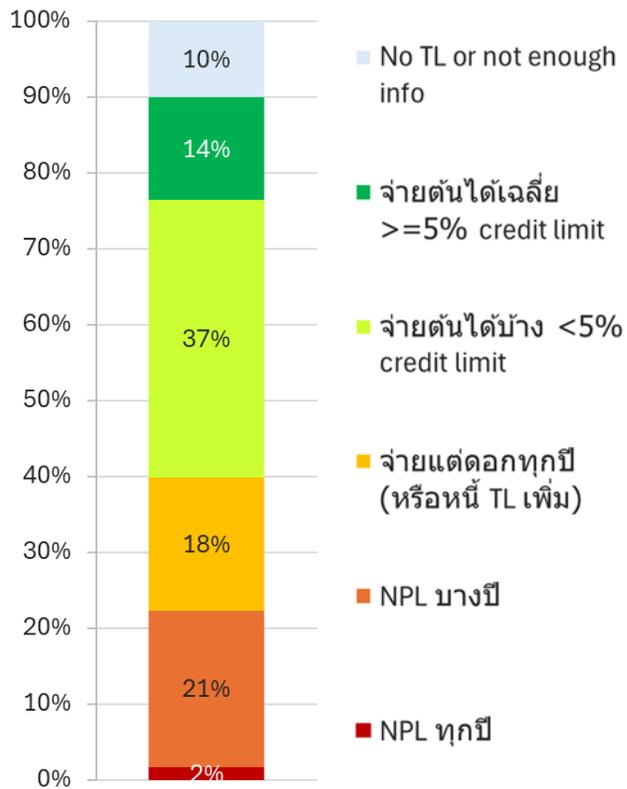
■ 1NoTermloan
 ■ 2PayMore5pc
 ■ 3PayLess5pc
 ■ 4NormalNopay
 ■ 5NPLsome
 ■ 6NPLall

2. แก้หนี้เดิม: แนวทางการปรับโครงสร้าง ลดภาระหนี้

การปรับโครงสร้างหนี้ที่มองยาว มุ่งให้ลูกหนี้ปิดจบหนี้ได้: กลุ่มไหนต้องการ ขนาดไหน?

61% ปิดจบไม่ได้จากพฤติกรรมการจ่าย แต่มีเพียง 19% ที่ขาดศักยภาพจะปิดจบจริงๆ

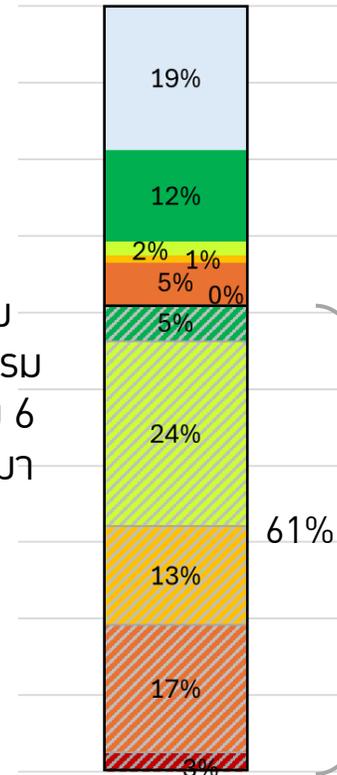
% debt outstanding

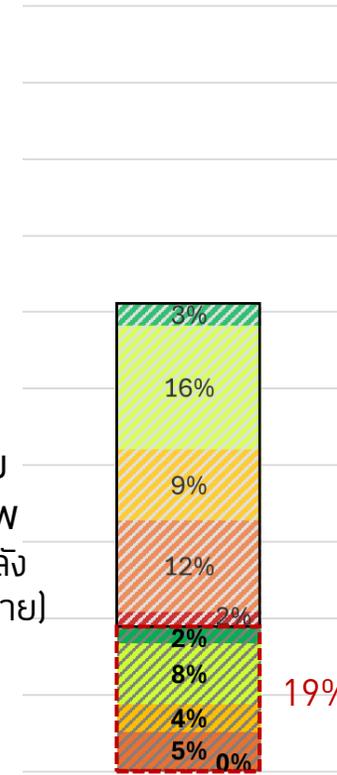
% borrowers

% borrowers by L-T debt repayment

% borrowers by capacity

แยกตาม พฤติกรรม การจ่าย 6 ปีที่ผ่านมา

61%

แยกตาม ศักยภาพ (รายได้หลังหักค่าใช้จ่าย)

การปรับโครงสร้างหนี้ เป็น กระตุกเม็ดแรก กับลูกหนี้ 19% จริงๆ และต้อง ร่วมกับปรับ พฤติกรรมสำหรับ กลุ่ม 61%

Repayment behavior 2018-2023

ข้อมูล ธ.ก.ส. ณ มี.ค. 2023 จากผู้กู้ 3.73 ล้านคน

ปิดจบไม่ได้ ตามพฤติกรรมการจ่าย

ปิดจบไม่ได้ ตามศักยภาพ

*มีหนี้ปิดจบไม่ได้ หมายถึง ผู้กู้ที่มีสินเชื่อบริษัท term loan และประมาณการว่าจะไม่สามารถชำระคืนหนี้ได้หมดภายในอายุ 70 ปี จากพฤติกรรมการชำระหนี้ในอดีตในช่วงระหว่างปี 2018-2023 | ศักยภาพ ประเมินจาก Debt to Income (DTI) to age โดยหนี้ทั้งหมด รวม ต้นเงิน ดอกเบี้ยค้าง และดอกเบี้ยใหม่ 1 ปี หาดด้วยรายได้จาก Loan Review และหารด้วยอายุคงเหลือที่คาดว่าจะทำงานได้ ซึ่งกำหนดให้เป็นจำนวนปีก่อนผู้กู้อายุ 70 ปี หรือเท่ากับ 70 - อายุ โดยค่า DTI to age ที่มากกว่า 1 แสดงว่าขาดศักยภาพ

2. แก้หนี้เดิม: กระตุ้นการชำระหนี้

3. แก่หนี้เดิม: การทดลองนำร่องมาตรการกระตุ้นชำระหนี้เกษตรกร

- ❖ ทดลอง-วัดผล 3 มาตรการ: 1) ปรับโครงสร้างหนี้ด้วยมาตรการพักหนี้รูปแบบใหม่ (เสมือนให้คนในโครงการจ่ายตัดเงินต้นได้ทันที) 2) ชำระดีมีโชค (ตั้งใจให้ชำระหนี้) 3) ธนาคารใกล้บ้าน (สร้างวินัยและลดอุปสรรคในการชำระหนี้)

มาตรการพักชำระหนี้

ข่าวดีที่ลูกหนี้ในโครงการยังไม่รู้

โอกาสทองในการปลดหนี้
ทุกบาทที่ท่านจ่ายหนี้ตอนนี้
จะตัดต้นเงินทันที

- ✓ มีเงินเมื่อไหร่ รับมาจ่ายหนี้ เงินต้นจะลดได้เร็ว
- ✓ จ่ายก่อนได้ จ่ายน้อย ๆ ได้ ไม่ต้องรอถึงงวด

รับมาจ่ายหนี้เพื่อตัดเงินต้นอย่างรวดเร็ว
ได้แล้ววันนี้ ธ.ก.ส. ทุกสาขา

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
BANK FOR AGRICULTURE AND AGRICULTURAL COOPERATIVES
0 2555 0555
www.baac.or.th

ยิ่งจ่าย ยิ่งดี

ชำระดีมีโชค

โชคชั้นที่ 1
ชำระหนี้ทุก 1,000 บาทวันนี้
ได้สิทธิ์ ลุ้นรางวัล
มูลค่ารวมกว่า **485 ล้านบาท**
จันรางวัล 2 รอบ วันที่ 24 เม.ย. และ 24 ก.ค.
อย่าพลาดชำระหนี้ให้ทัน เพื่อลุ้นทั้ง 2 รอบ

โชคชั้นที่ 2
ชำระให้ถึงต้นเงิน จะได้สิทธิ์
ลุ้นรางวัลใหญ่เพิ่มอีก
ได้ลุ้นรางวัลใหญ่อีกรอบ วันที่ 31 ก.ค.

จ่ายเลยวันนี้ แล้วมาเช็คสิทธิ์ เช็กเบอร์
และร่วมลุ้นรางวัลพิเศษเพิ่ม
กันได้ทุกเดือนที่ประชุมกลุ่ม

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
BANK FOR AGRICULTURE AND AGRICULTURAL COOPERATIVES
0 2555 0555
www.baac.or.th

ธ.ก.ส. สาขา **XX**

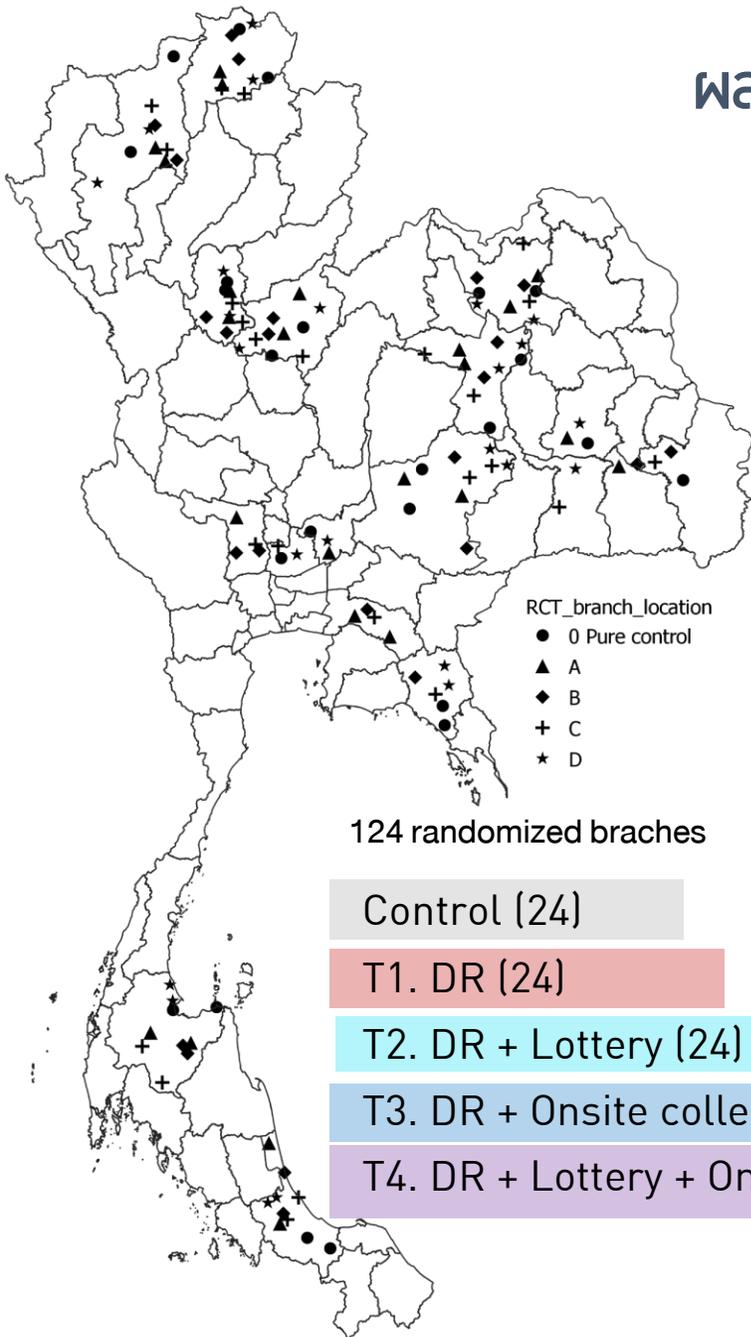
ให้บริการทางการเงินนอกสถานที่
(ฝาก ถอน โอน จ่าย ชำระหนี้) ทุกเดือน

สะดวก ใกล้บ้าน สดค่าเดินทาง

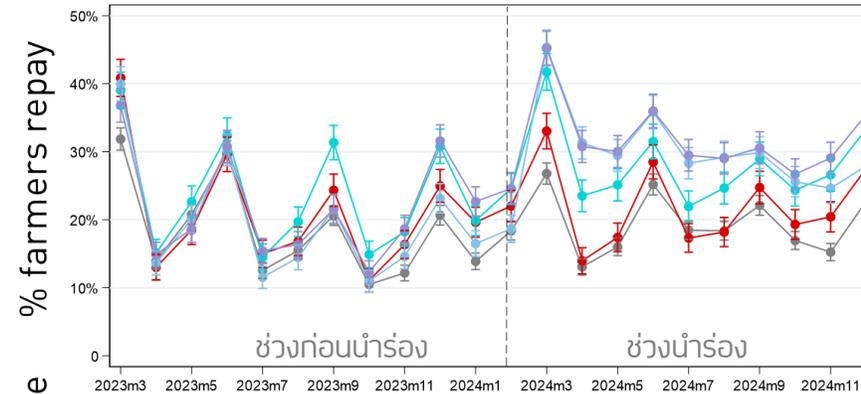
ข่าวดี นัดมาชำระหนี้กัน
ทุกเดือนง่าย ๆ ใกล้บ้านเรา
เจอกันทุกวันศุกร์ที่ 3 ของเดือน
ณ ศาลากลางบ้านหมู่ 1

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
BANK FOR AGRICULTURE AND AGRICULTURAL COOPERATIVES

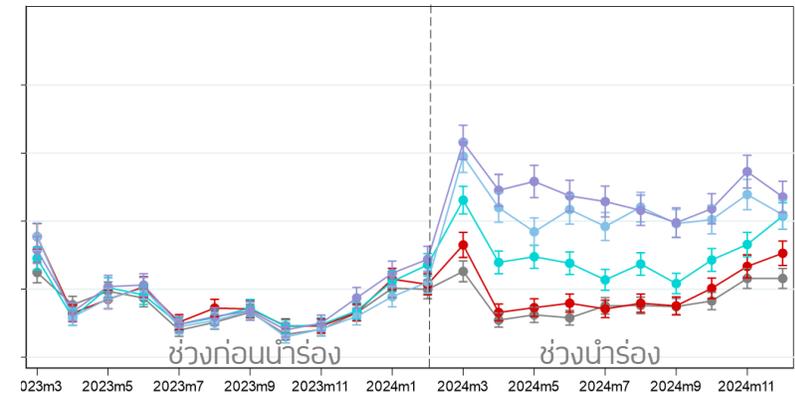
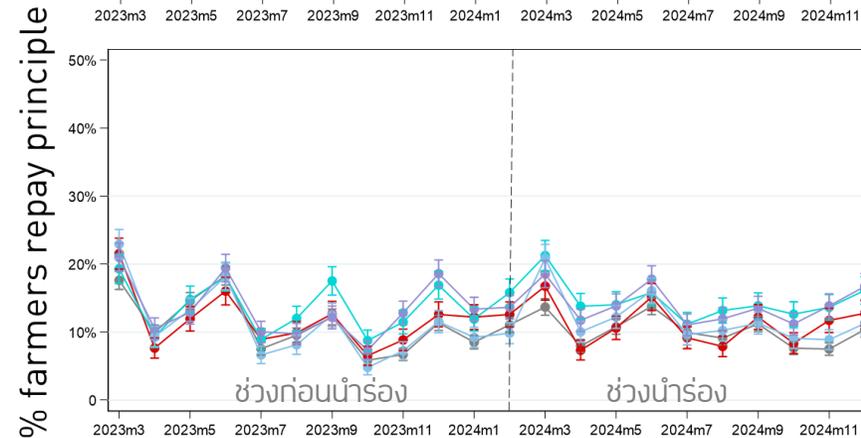
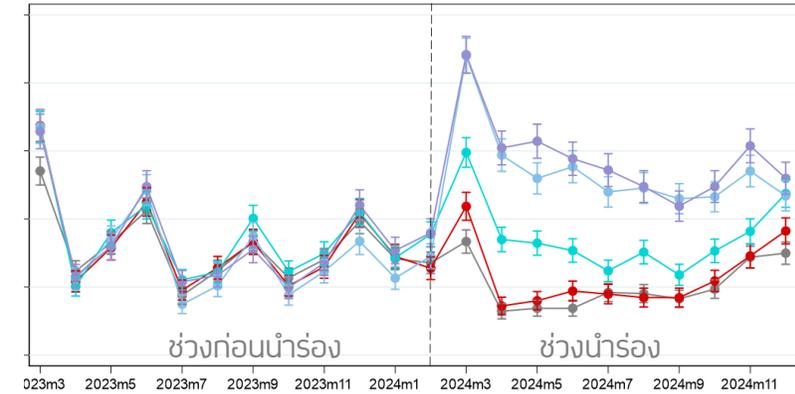
ผลจากการทดลองกระตุ้นการชำระหนี้เกษตรกรใน 120 สาขา ธ.ก.ส. ทั่วประเทศ

คนในโครงการที่ ไม่ได้ เข้ามาตรการพักหนี้

คนในโครงการที่ เข้า มาตรการพักหนี้

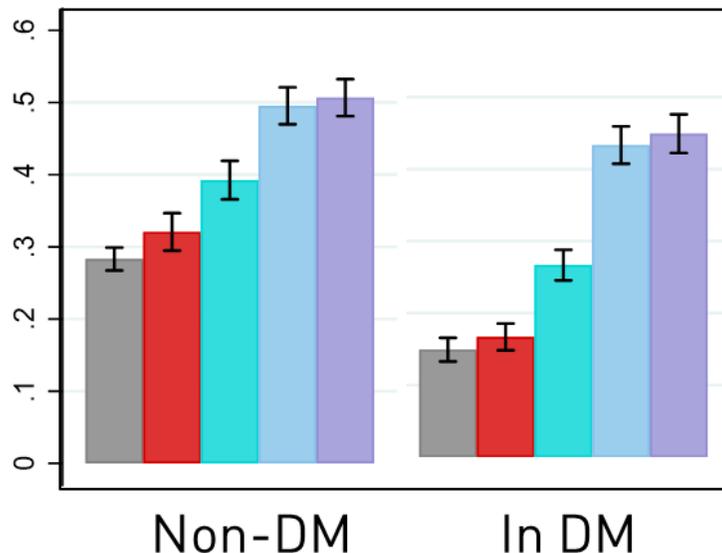
—●— A —●— B —●— C —●— D —●— E

1. ธ.ก.ส. ไปรับชำระในพื้นที่ ทำให้เกษตรกร 30% จ่ายหนี้ได้บอ้ยขึ้น ก่อนงวด
2. ชำระดีมีโชค ช่วยให้เกษตรกรจ่ายหนี้มากขึ้น สักขึ้น แต่ก็ยังไม่ถึงเงินต้น
3. การปรับโครงสร้างหนี้ให้จ่ายถึงเงินต้น เป็นกระดุมเม็ดแรก

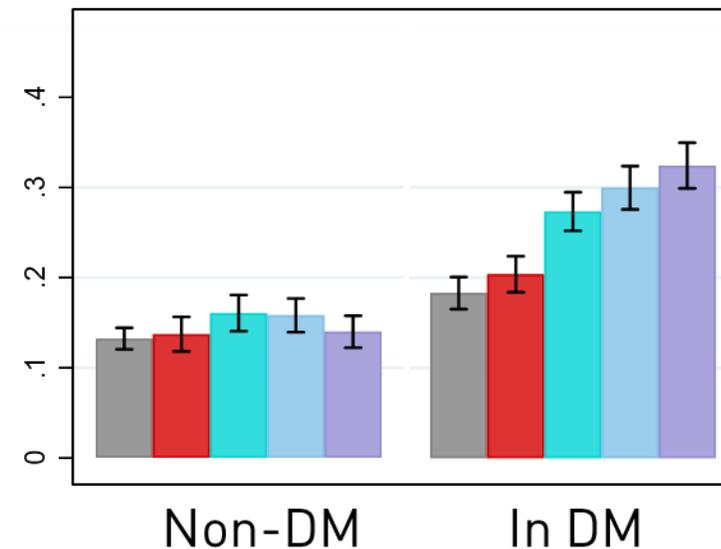
ผลจากการทดลองกระตุ้นการชำระหนี้เกษตรกรใน 120 สาขา ธ.ก.ส. ทั่วประเทศ

- A. Control (24)
- B. DR (24)
- C. DR + Lottery (24)
- D. DR + Mobile collect (24)
- E. DR + Lottery + Mobile collect (24)

% farmers repay more often

% farmers repay principle in post, not pre

Key takeaways

1. ธ.ก.ส. ไปรับชำระในพื้นที่ ทำให้ 30% จ่ายหนี้ได้บ่อยขึ้น ก่อนงวด → เกษตรกรมีเงินเหลือรายเดือน จ่ายหนี้ได้ ถ้าไม่ยาก สร้างวินัย
2. ชำระดีมีโชค ช่วยให้เกษตรกรจ่ายหนี้มากขึ้น ลึกขึ้น แต่ก็ยังไม่ถึงเงินต้น → เกษตรกรมีเงินเหลือรายเดือน เปลี่ยนค่าใช้จ่ายห่วยมาเป็นการชำระหนี้ได้ และยังเป็นการสร้างวินัย มีเงินเมื่อไหร่ มาชำระหนี้ ช่วยลดปัญหา mismatching รายได้-งวดจ่ายได้
3. หากต้องการให้เกษตรกรจ่าย และปิดหนี้ได้ การปรับโครงสร้างหนี้ให้จ่ายถึงเงินต้น เป็นกระตุ้นเม็ดแรก

ขยายผล: ปรับโครงสร้างหนี้ (ให้จ่ายถึงต้น) แต่มีเงื่อนไขให้จ่ายบ่อยขึ้น และ ธ.ก.ส. ทำให้การจ่ายหนี้ง่ายขึ้น/จูงใจขึ้น

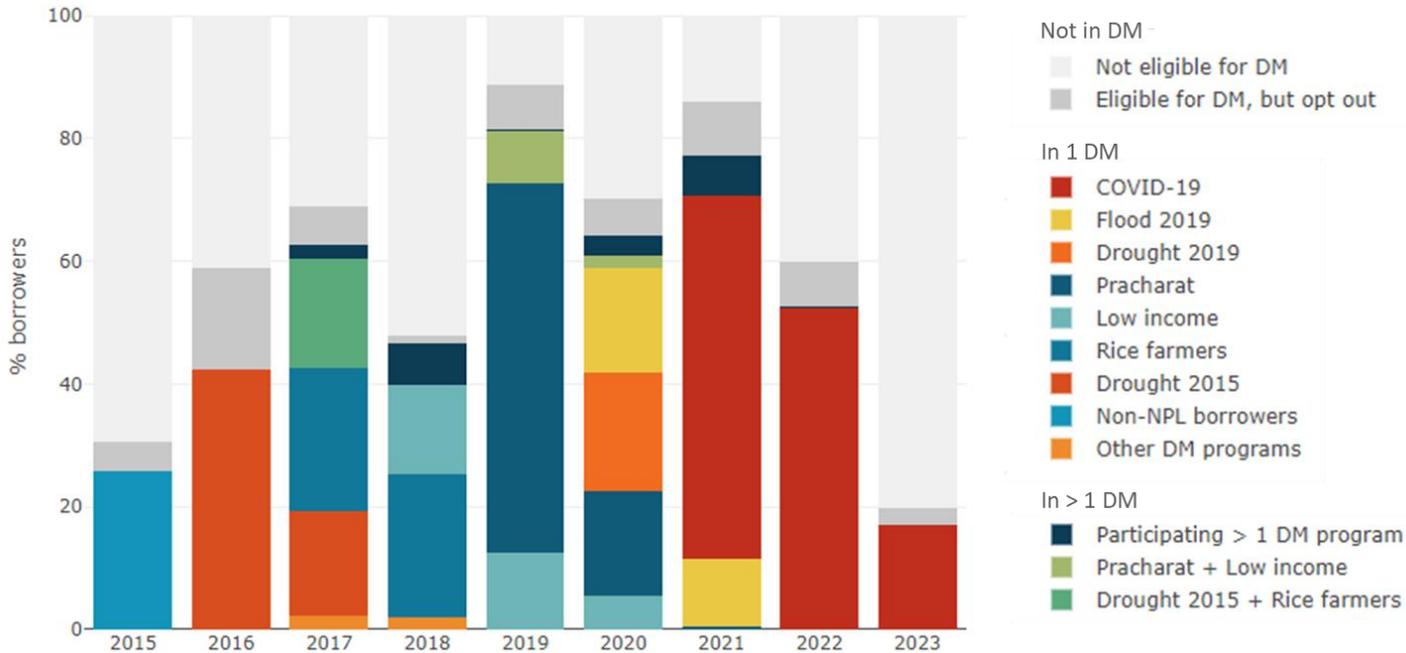
4. บทเรียนจากมาตรการพักหนี้ที่ผ่านมา

4. บทเรียนจากมาตรการพักหนี้ที่ผ่านมา (2015-2023): 13 มาตรการในรอบ 9 ปี มาตรการพักหนี้ที่มีมาต่อเนื่อง และยาวนาน ส่งผลให้ครัวเรือนติดกับดักหนี้ในระยะยาว

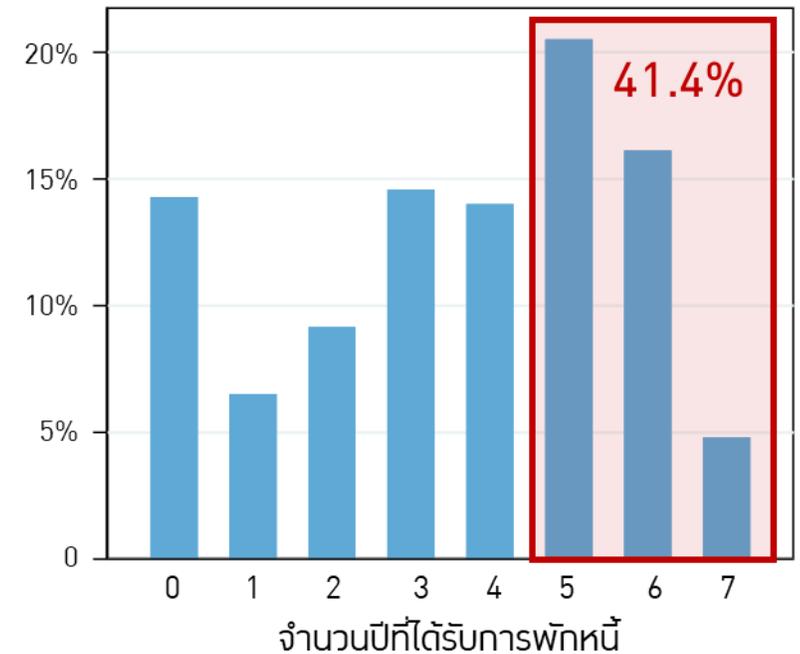
❖ นโยบายพักหนี้ออกมาอย่างต่อเนื่อง: 13 มาตรการในรอบ 9 ปี

❖ 41.4% ของเกษตรกรได้รับการพักหนี้มาแล้ว > 4 ปี

สัดส่วนเกษตรกรผู้กู้ที่เข้าร่วมมาตรการพักหนี้ 2015-2023

สัดส่วนผู้กู้ตามจำนวนปีที่ได้รับการพักหนี้ (%)

❖ Ratanavararak and Chantararat (2022) แสดงให้เห็นว่า พักหนี้ยาวนานยิ่งทำให้มีการสะสมหนี้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ลูกหนี้ที่พักหนี้ 40% มีแนวโน้มเข้าพักหนี้ซ้ำ; มีโอกาสเป็นหนี้เสียมากกว่ากลุ่มที่ไม่เข้า 45%; มีโอกาสกลายเป็น persistent debt มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้า 60%

มาตรการพักหนี้เกษตรกร ที่รัฐจ่ายดอกเบี้ยใหม่ให้ทั้งหมด สามารถกระตุ้นการจ่ายหนี้ได้บางกลุ่ม

- **มาตรการนี้ยืดหยุ่น ช่วยลูกหนี้ตามศักยภาพ:** เนื่องจากมาตรการพักหนี้ครั้งนี้เป็นการช่วยลูกหนี้ตามศักยภาพ คือ หากมีจ่าย จะตัดต้นเงินทันที หากไม่มีจ่าย หยุดจ่ายได้
- ในภาพรวมจาก 1.4 ล้านคน เข้ามาตรการ (59% eligible) มาตรการพักหนี้ครั้งนี้ → ลดการจ่ายหนี้ภาพรวมลง 26.8%
- แต่ผลต่อลูกหนี้แบ่งเป็น 2 กรณี

(1) สำหรับกลุ่มที่ยังจ่ายได้ มาตรการช่วยปรับลำดับชำระ → ลูกหนี้ 49.6% ที่เข้าโครงการชำระหนี้อย่างน้อย 1 ครั้ง

- ในกลุ่มนี้ 39.4% จ่ายหนี้ ธ.ก.ส. เพิ่มขึ้น ระหว่างการพักหนี้ ซึ่งส่งผลให้ตัดเงินต้นได้ลึกขึ้นทันที
- การรับชำระหนี้ในพื้นที่ทุกเดือน มีส่วนสนับสนุนให้ลูกหนี้การจ่ายหนี้เพิ่มขึ้นในระหว่างการพักหนี้

(2) สำหรับกลุ่มที่จ่ายไม่ได้ มาตรการเป็น safety net ให้กับลูกหนี้

- ในกลุ่มที่มีเจ้าหนี้อื่น → จ่ายหนี้เจ้าหนี้อื่นเพิ่มขึ้น เช่น เจ้าหนี้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์และเครื่องจักร
- → 5.0% ได้รับการชะลอการไหลเป็น NPL

Takeaways : การปรับโครงสร้างหนี้ให้จ่ายแล้วตัดเงินต้นทันที เหมือนกับการพักหนี้ในครั้งนี สามารถกระตุ้นการจ่ายหนี้ได้ และได้ผลมากขึ้น หาก ธกส. ช่วยมีมาตรการจูงใจและไปรับชำระในพื้นที่ → อาจเป็น model การขยายผลไปสู่การปรับโครงสร้างและลดภาระหนี้ แบบมีเงื่อนไขให้ลูกหนี้จ่ายสม่ำเสมอได้

1. **เกษตรกรมีปัญหานี้ในวงกว้าง มองเพียงกลุ่ม NPL ไม่ได้:** 13% เป็น NPL แต่มีอีกกว่า 50% ที่ยังจ่ายอยู่ แต่จ่ายเพียงดอกเบี้ยย มีแนวโน้มปิดจบหนี้ไม่ได้ (เป็นต้นทุนต่อระบบเศรษฐกิจ → constrain การพัฒนาภาคเกษตร / เป็นภาระการคลังเรื้อรัง / ธ.ก.ส. ขยายฐานสินเชื่อไม่ได้ / เป็นต้นทุนชีวิตเกษตรกร)
 - จะแก้หนี้ให้ได้ในระยะยาว ต้องเร่งช่วยกลุ่มใหญ่ที่ยังจ่ายได้แต่ปิดจบหนี้ไม่ได้
2. **ลูกหนี้เกษตรกรมีความหลากหลาย:** กว่า 30% ในกลุ่มที่ปิดจบไม่ได้ ยังมีศักยภาพสามารถจ่ายมากขึ้นได้ หาก ธ.ก.ส. ช่วยจูงใจ+สร้างวินัย+ทำให้การชำระหนี้ง่ายขึ้น / บางกลุ่มต้องลดภาระหนี้+เพิ่มรายได้ก่อน / บางกลุ่มขาดศักยภาพ
 - มาตรการต้องตรงจุด จูงใจ ทำให้ลูกหนี้ช่วยตัวเองได้: ใช้ข้อมูล/tech ซึ่เป้า บ่งศักยภาพที่แท้จริง + ปรับโครงสร้างหนี้และลดภาระหนี้ตามศักยภาพ + มีเงื่อนไขให้ลูกหนี้ช่วยตัวเองต่อ + ธนาคารมีกลไกกระตุ้นสร้างวินัย + เชื่อมตรงกับสร้างรายได้
3. **ปัญหาทั้งลึกและกว้าง เกินกำลัง ธ.ก.ส. ที่จะช่วยทั้งหมด + รัฐใช้งบช่วยตอนนี้ น่าจะคุ้มค่ากว่าต้นทุนเรื้อรังในระยะยาว**
 - Partnership model: มาตรการของรัฐ + ธ.ก.ส. (ช่วยสื่อสาร + ปรับโครงสร้างหนี้มีประสิทธิภาพ + จูงใจ สร้างวินัย ทำให้จ่ายง่าย) + ลูกหนี้ (จ่ายหนี้) + โครงการสร้างรายได้และศักยภาพ
4. **การปล่อยสินเชื่อใหม่ ควรใช้ shape strategic direction ของภาคเกษตรไทย และควรต้องปลอด ‘ภัย’**
 - (1) credit score ควรใส่ความเหมาะสมของการทำเกษตร + ความเสี่ยง + ศักยภาพแท้จริง (2) เข้าใจความเสี่ยง/ออกแบบสินเชื่อที่เหมาะสมสำหรับ green transition/productivity uplift ผ่านเทคโนโลยี (3) มีประกันพืชผลคุ้มครองสินเชื่อ แทนการพักหนี้เมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ

กลุ่ม 1: มีศักยภาพที่จะปิดจบหนี้ได้ (X%)

- (1) ธ.ก.ส. ปรับโครงสร้างหนี้ให้มีความง่าย (ปรับลำดับชำระบ้าง?)
- (2) ธ.ก.ส. มี reward ชำระดี (ชำระดีมีโชค/มีลดต้นหรือดอกเบี้ย/มีเงินต่อ) + สร้างวินัย (ตัดอัตโนมัติ)/ไปชำระในพื้นที่สม่ำเสมอ
- (3) เข้าโครงการสร้างรายได้ เสริมศักยภาพ (เช่น Reinvent Thailand)

กลุ่ม 2: ยังพอมีศักยภาพ แต่หนี้มาก เกินที่จะปิดจบได้ (X%)

- (1) มาตรการ targeted ลดภาระหนี้+ปรับโครงสร้างหนี้ อย่างมีเงื่อนไข (เช่น คุณสู้เราช่วย) เงื่อนไขอาจต้อง 'ยึดหยุ่น' ทำได้จริง
- (2) + (3)

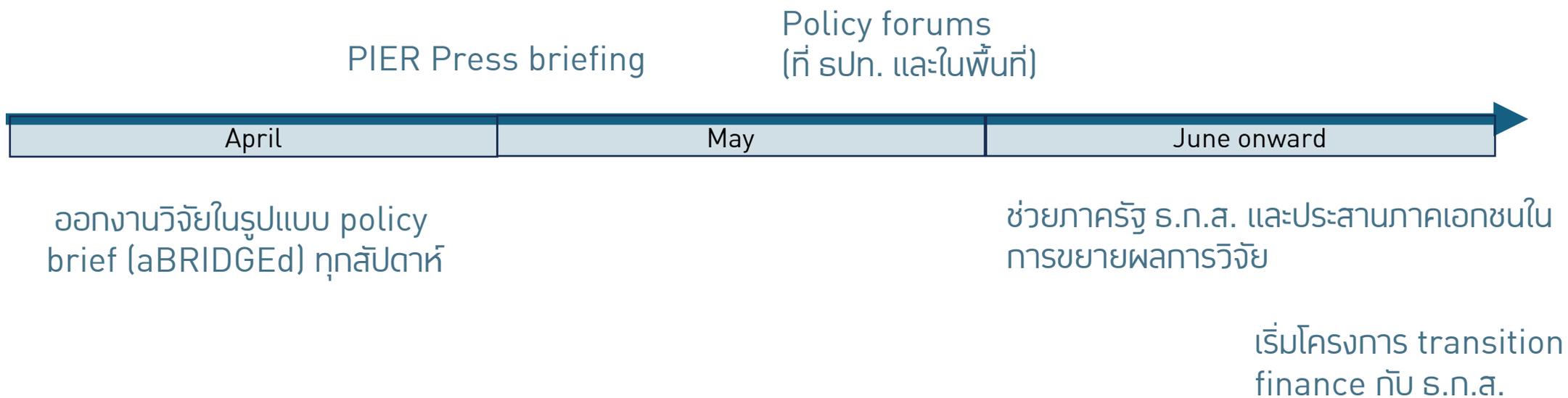
กลุ่ม 3: ขาดศักยภาพในการชำระหนี้ แต่มีที่ดิน (X%)

- (1) หากทายาทและทำมาตรการเหมือนกลุ่ม 2
- (2) รัฐ + ธ.ก.ส. + เอกชน + ชุมชน ร่วมทำโครงการนำที่ดินไปบริหารให้เกษตรกร สร้างรายได้ส่วนหนึ่ง นำไป hair cut หนี้

กลุ่ม 4: ขาดศักยภาพในการชำระหนี้ และไม่มีที่ดิน (X%)

- (1) มาตรการ targeted write off และเงื่อนไขไม่ให้ก่อหนี้ใหม่

*** ทำมาตรการแก้หนี้เหล่านี้ในวงกว้างขึ้น ทั้งกลุ่ม NPL และยังไม่เป็น NPL

Some references

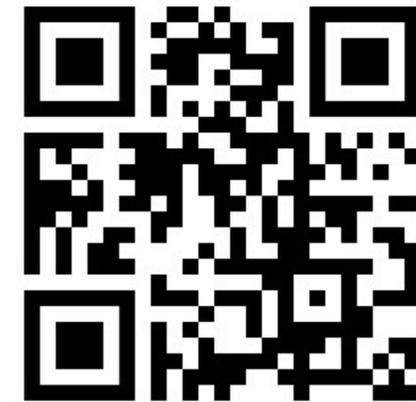
กับดักหนี้ กับการพัฒนา
เศรษฐกิจการเงินครัวเรือน
ฐานราก

ถอดบทเรียนมาตรการพักหนี้
เกษตรกรไทย ช่วยเกษตรกรไทย
ได้จริงหรือ?

Financial Lives and the
Vicious Cycle of Debt
among Thai Agricultural
Households

Do Agricultural Debt
Moratoriums Help or Hurt?
The Heterogenous Impacts
on Rural Households in
Thailand

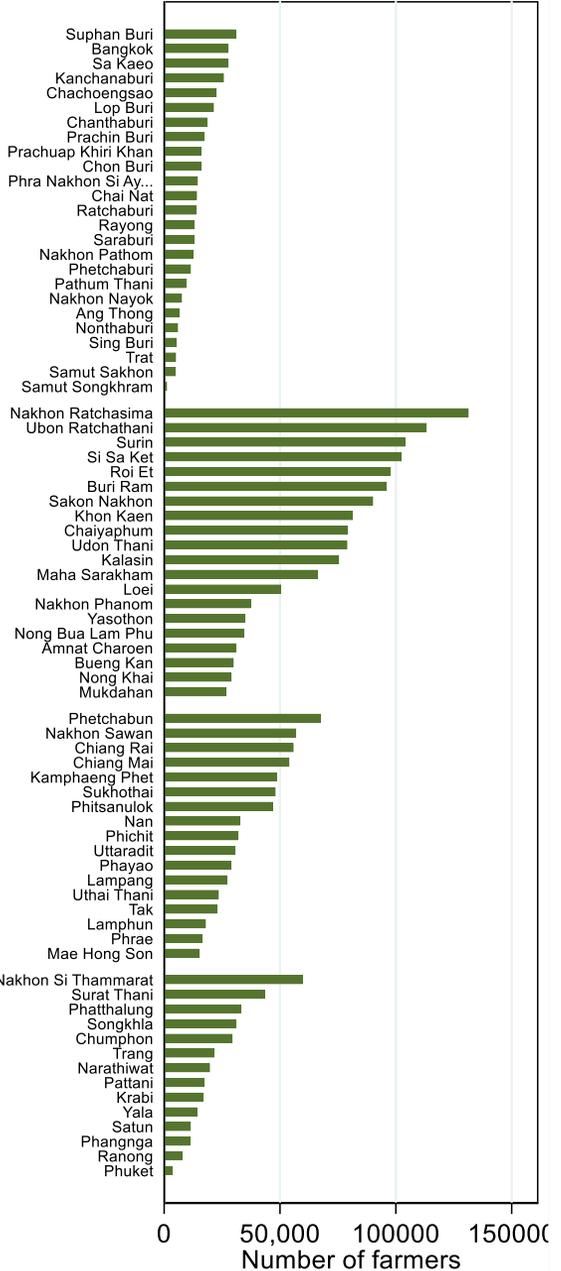
Total 2.7 mil. farmers with > 0 debt from NCB data

Central

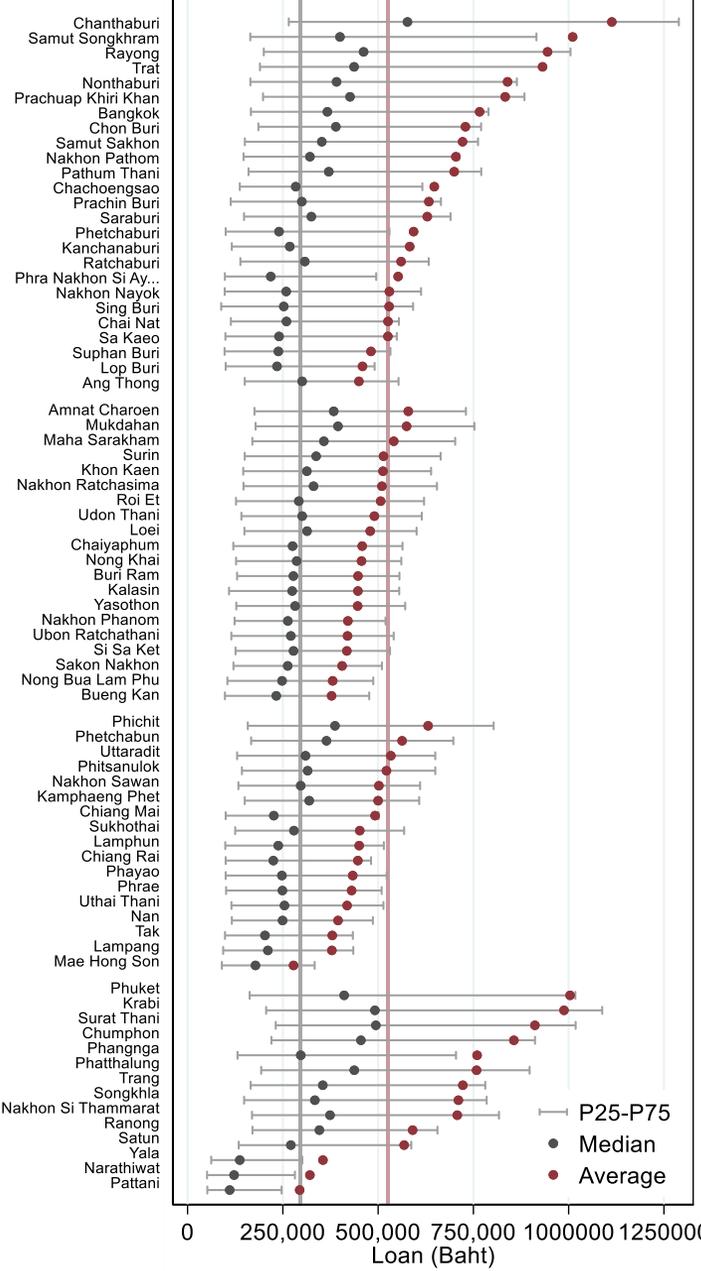
Northeast

North

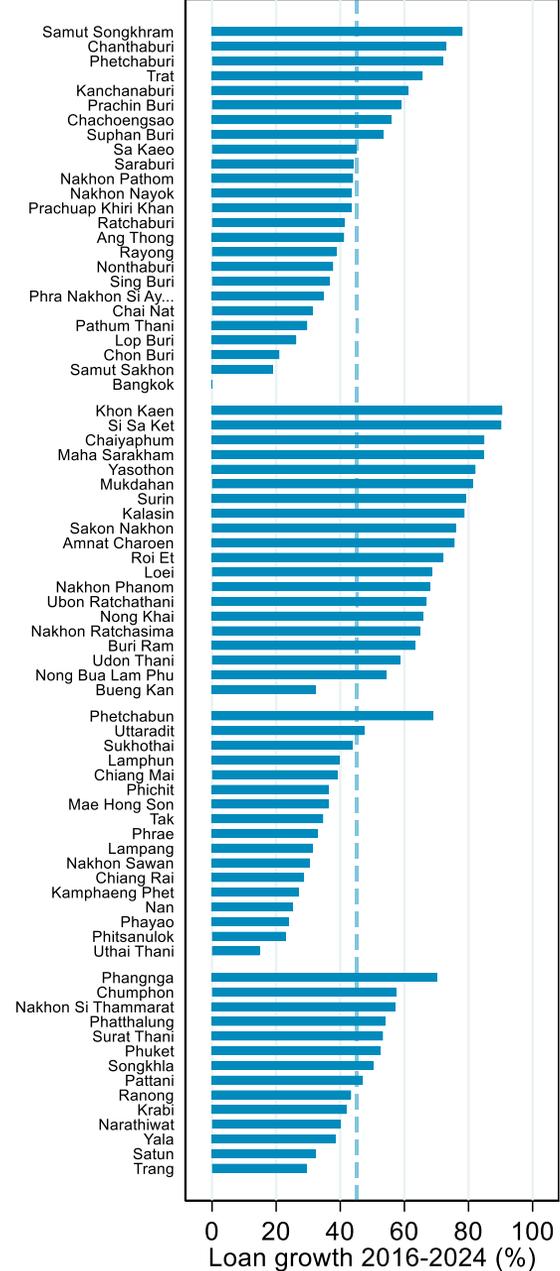
South

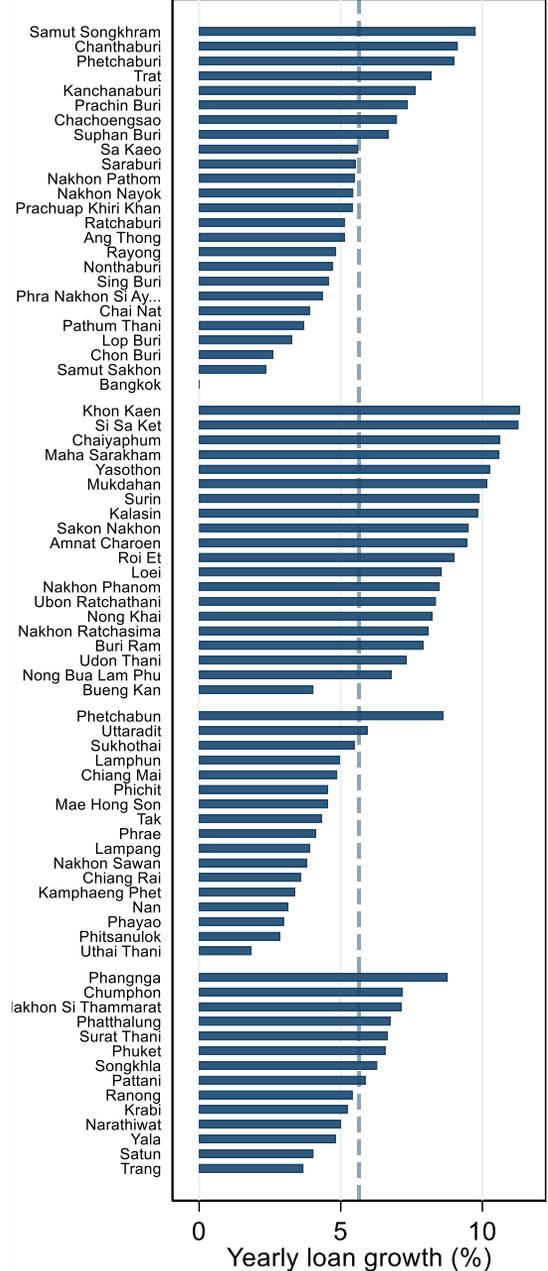
Median 297k Avg 525k

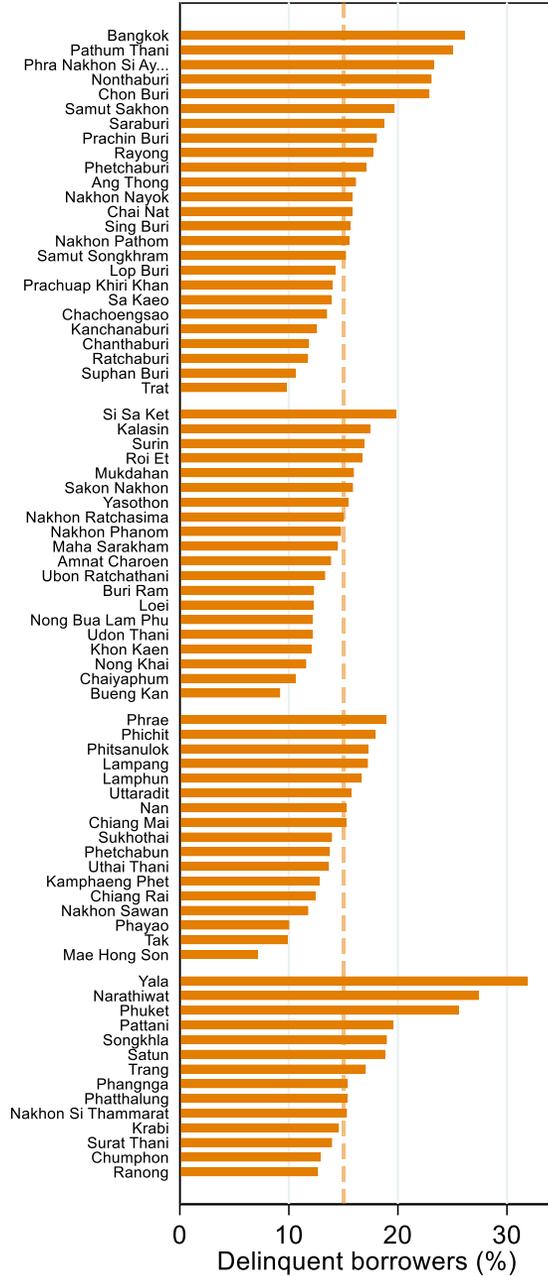
Avg = 45.3%

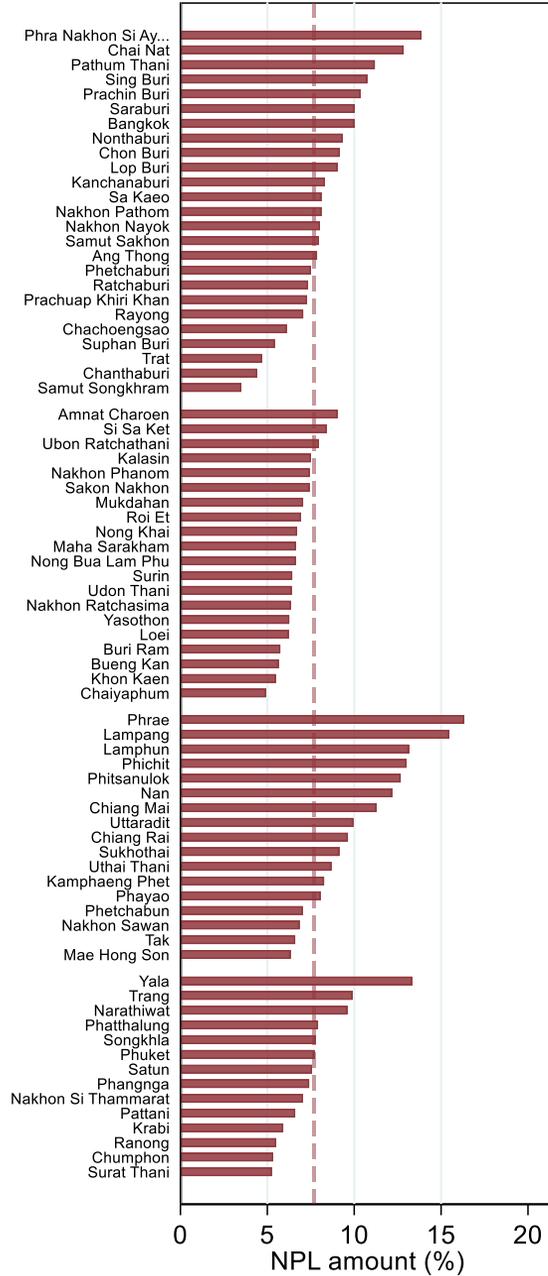
Avg = 5.7%

Avg = 15.0%

Avg = 7.7%

Source: National Credit Bureau (NCB) data calculated by PIER